

Marek Gumkowski

"1905, nie 1918", Tomasz Burek [w:]
"Problemy literatury polskiej lat
1890-1939. Seria 1", pod red. H.
Kirchner, Z. Żabickiego, Wrocław
1972 : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 15/46, 198

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(II) BUREK Tomasz: 1905, nie 1918. W: Problemy literatury polskiej 1890-1939. Seria 1 pod red. H.Kirchner i Z. Żabickiego przy współudziale M.R.Pragłowskiej. Wrocław 1972. IBL PAN, s. 77-105.

Autor udowadnia, że poczucie kryzysu kultury, wyalienowania człowieka ze społeczeństwa, zbliżającej się katastrofy pojawia się w literaturze europejskiej (wbrew rozpowszechnionym sądom na ten temat) już w drugiej połowie XIX w. W Polsce cała ta problematyka pojawiła się po rewolucji 1905 roku, w wyniku której odsłoniły się antagonizmy klasowe, rozbijające pozorną jedność narodu. Analizę nowej sytuacji społecznej, a także próbę wykorzystania jej jako szansy przełomu kulturalnego, znajdujemy w dziele Stanisława Brzozowskiego. Rok 1918 stał się ostatecznym zaprzepaszczeniem tej szansy: literatura schroniła się w świat złudzeń o jednolitości narodu i o możliwości "zdroworoządkowej" interpretacji rzeczywistości.

BP/46/81

N.G.

(II) FILIPKOWSKA Hanna: Z problematyki mitu w literaturze Młodej Polski. W: Problemy literatury polskiej lat 1890-1939. Seria 1 pod redakcją H.Kirchner i Z.Żabickiego przy współudziale M.R.Pragłowskiej. Wrocław 1972. IBL PAN, s. 220-252.

Analiza funkcji trzech motywów mitycznych (dies irae, Lucyfera i Herosa) w kolejnych etapach rozwoju literatury Młodej Polski wskazuje, iż motywy te były przywoływane nie tylko w funkcji artystycznej, lecz i ideowej. Motyw Lucyfera był stosowany dla ekspozycji modernistycznego odczucia sytuacji artysty; dies irae służyło poszukiwaniom metafizycznej sankcji dla pesymizmu i determinizmu; mit Herosa, przywoływany później niż poprzednie, po roku 1900, w wyniku zmienionych poglądów na cele i zadania literatury, wspierał hasła biologizmu oraz aktywizmu i stanowił podstawę literackich poszukiwań wzoru bohatera walozącego i zaangażowanego w losy społeczności.

BP/46/82

H.F.